

Het heiligenboek

Johannes XXIII (2) Tom Zwaenepoel

De heilige Johannes XXIII (1881-1963) geldt als de populairste paus van de hedendaagse tijd en misschien wel van alle tijden. Hij kwam uit een arm boerengezin en dat maakte hem bij het volk sympathiek. Dat een circus uit eerbetoon naar een paus wordt genoemd, is in de kerkgeschiedenis wellicht eenmalig. In de naamgeving van het in 1976 opgerichte Circus Roncalli weerspiegelt de diepe verering die deze 'volkse paus' ook vele jaren na zijn overlijden had. Aan de basis van die populariteit lag onder meer zijn initiatief om het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) bijeen te roepen.

Drie maanden na zijn aanstelling maakte Johannes XXIII tot grote verbazing van de Romeinse curie zijn plan bekend om een nieuw concilie samen te roepen. Op de vraag welk doel hij daarmee nastreefde, zou hij lachend een raam van het apostolische paleis hebben geopend en gezegd: „Ramen open! Laten we verse lucht binnen. Bovendien moeten we met de wereld praten.” Hij wilde het venster van de Kerk voor de wereld openen en zo de Kerk „bij de tijd brengen” (*aggiornamento*). Een week vóór de aanvang van het Tweede Vaticaans Concilie ondernam hij een pelgrimage naar Assisi en Loreto

om te bidden voor het welslagen van het concilie. Het was de eerste pausreis na de ondergang van de Kerkelijke Staat in 1870. De Amerikanen noemden Johannes XXI-II daarom Johnnie Walker en de Romeinen *Giovanni fuori le mura* (Johannes buiten de muren).

Met het Tweede Vaticaans Concilie (*Vaticanum II*) wilde hij de ontwikkeling van het katholieke geloof bevorderen, het christelijke leven van de gelovigen vernieuwen en de kerkelijke discipline aanpassen aan de voorwaarden van de wereld die sinds *Vaticanum I* ingrijpend was veranderd. Europa had twee wereldoorlogen achter de rug, de Europese koloniale wereldrijken waren verdwenen, de armoede nam toe en de massamedia kregen almaar meer invloed. Om voorstellen op de agenda te plaatsen, ontvingen 2.594 bisschoppen en kardinalen over de hele wereld een vragenlijst. Van hen vulde 76 procent die in. Karol Wojtyła, de latere Johannes-Paulus II, was een van de eersten die de lijst terugstuurden.

De openingsplechtigheid (11 oktober 1962) werd bijgewoond door 2.540 bisschoppen (concielievaders) uit alle continenten, iets meer dan een derde uit Europa. Aan *Vaticanum II* namen in totaal 2.850 personen uit 130 lan-

den deel. Er waren ook honderd vertegenwoordigers van andere christelijke Kerken en gemeenschappen. In commissies waren ook clerici en leken actief. Albino Luciani, de latere Johannes-Paulus I, nam als bisschop van Vittorio Veneto deel aan de eerste vier sessies. Karol Wojtyła werkte mee aan de uitwerking van de pastorale constitutie over de Kerk in de wereld, *Gaudium et spes*. Hij was 47 en de jongste kardinaal. De Keulse aartsbisschop Joseph Frings nam Joseph Ratzinger als raadgever met zich mee en bewam dat hij *peritus* werd, officiële concilie-theoloog. Mgr. Frings had Ratzinger opgemerkt aan de universiteit van Bonn (1961) waar hij vanaf 1959 fundamentele theologie doceerde.

Johannes XXIII overleed nadat hij de eerste van vier conciliesessies had geleid (1963). De 'concielpaus' was de schakel tussen de oude en de nieuwe tijd in de katholieke wereld en leidde een historische verandering in. Toch geldt hij niet als progressief of revolutionair. Persoonlijk stond hij voor de traditionele vroomheid in de Kerk met onder meer een correcte priesterkledij en Latijnse studies voor seminaristen. Ook aan het kille protocol van het pauselijk hof veranderde hij niets.

Paulus VI zette het concilie voort. Hij slaagde erin meerderheden en minderheden, behoudsgezinden en vernieuwers samen te brengen. Eind 1963 kwam het concilie door het vraagstuk van de relatie tussen joden en christenen vast te zitten. Verrassend genoeg kondigde de paus een reis naar het Heilig Land aan. Het hoogtepunt was de omarming van de oecumenische patriarch Athenagoras I van Constantinopel, na eeuwenlange wederzijdse verdoemenis tussen katholieken en orthodoxen sinds 1054. Iedereen was het erover eens, enkel Johannes XXIII was in staat het concilie te openen, maar niemand behalve Paulus VI zou het tot een goed einde gebracht kunnen hebben. Hij sloot het concilie af op 8 december 1965.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, ISBN 978 90 209 8041 7. Dit boek is helaas uitverkocht.

Omroep

31 maart, 8 uur, Canvas. *Voor de Ronde.* Allereerste Vlaamse slow tv-uitzending waarin de kijker samen met eenzame fietser Ruben Van Gucht het vernieuwde parcours van de Ronde van Vlaanderen ontdekt.

1 april, 15.30 uur, één. *Sissi*, onsterfelijke Oostenrijkse romantische film uit 1955 met Romy Schneider als de later keizerin.

1 april, 20.10 uur, één. *Gans*, eerste aflevering van de tweede serie *Copy Beest*, waarin Dieter Coppens beesten met een bijzonder talent onder de loep neemt.

1 april, 21.30 uur, één. *The Grand Seduction.* Canadese komedie uit 2013 over vissers die een aangevaide jonge huisarts in hun afgelegen dorp willen behouden.

2 april, 22.20 uur, Canvas. *Bobby Sands. 66 Days*, Ierse documentaire uit 2016 over de fatale hongerstaking van Bobby Sands in 1981 om de Britse regering ertoe te dwingen opgesloten IRA-leden te behandelen als politieke gevangenen.

De vrome kudde

Hulpvaardig Ingezonden door Albert De Grote

Bloemenverkoopster tegen een zenuwachtige klant, die maar niet kan beslissen:

– Misschien kan ik u helpen, mijnheer. Wat heeft u precies misdaan?

Inlevend Ingezonden door Kristiaan Karsten

Professor Wouters stapt op de lijnbus, koopt een kaartje en slaat een praatje met de chauffeur:

– Een barre tijd, is het niet?

– Zwijg me ervan, mijnheer, dat is geen leven meer. Een miezerig laag loontje, mijn vrouw die al vier maand in het ziekenhuis ligt, onze oudste die de griep heeft, onze tweede de mazelen en onze jongste longontsteking.

– Allez, kom, vriend, geef me nog maar een kaartje.

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? **KERK & leven · Vrome Kudde**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

car-na- valsgroet	woord- gebruik	toilet- artikel	pochen	honingbij	geldbuidel	5
6			mytho- logische figuur			
wafeltje	zeer brand- bare stof	slag- instru- ment		2	onwer- kelijk	
			Arabi- sche titel			4
riv. in Pakistan	voedings- merk	keerzijde v.e. munt				
			deel v.e. haard	getal	zuigdot	
op die wijze		3	commer- cie	1		
helden- dicht van Homerus				manne- tjeshond		
			mooi- prater			
een dus- ge- noemde	nandoe			7	ieder	

Ontdek meer en andere puzzels in onze puzzelboeken en -tijdschriften.

DE PUZZELAAR

© De Puzzelaar

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

Oplossing van deze puzzel:
hoofdbaal